

Tož teď si, táto, pomlčíme chvíli;
to nad dílem vždy tichnou řemes'níci.

Pravda, v zem dobrou štěp jsme zasadili.
A vy jej dobře střežte - to vám chceme říci.

MASARYKŮV VELKÝ BOJ O MÍR

„Při jménu, které nosím, vám zde prohlašuji, že tento boj vyhrájeme a že pravda zvítězí!“ - tak zahájil Jan Masaryk na začátku války československé vysílání z Londýna. I když ho v minulých dnech reakce na západě nazvala zrádce demokracie, nikdy se Jan Masaryk nezpronevěřil cestě naší demokracie.

Jeho poměr k Sovětskému svazu byl hned od samého počátku velmi kladný a již tenkrát viděl zcela správně situaci, jaká se vyvine po skončení války.

K sedmadvacátému výročí Velké říjnové revoluce 7. listopadu 1944 vzdal ministr Jan Masaryk hold slavné Rudé armádě a pravil: „Musí to být velká myšlenka, která dovedla v jedinečném Stalinově provedení nadehnout sovětský lid k takovému vypětí sil, obětavosti a lásce k vlasti: Je to historická skutečnost, před kterou se v úctě skloní každý člověk, i nekomunista. Válka urychlila také myšlenkový vývoj slovanské solidarity. I v ní najdeme svou posilu.“ Na prvním valném shromáždění Spojených národů vyjádřil jasně své stanovisko i svého národa: „My, kteří jsme přežili tuto strašnou válku, vzali jsme na sebe velkou odpovědnost. Buď zřídíme pevnou organizaci, která zaručí trvalý mír, nebo se zřítíme do strašlivé propasti neštěstí. Zastupuji na tomto slavném shromáždění malou zemi v srdci Evropy. Má vlast podepsala před krátkou dobou spojeneckou smlouvu se Sovětským svazem a jsme pevně odhodláni ze všech sil a do všech důsledků spolupracovat s naším velkým slovanským bratrem.“ Ti, kteří ho nazvali zrádce demokracie a obvinili ho, že přijal loutkový úřad v komunistické vládě, ba i mnohem hrubšími slovy ho uráželi, zapomněli, že Masaryk byl vždy s lidem a že se přáním lidu vždy řídil. Je proto pochopitelné, že jeho bývalí přátelé a spolupracovníci, kteří znali nekompromisní linii Masarykovy zahraniční politiky a jeho starý boj o mír mezi národy, špinili v posledních dnech jeho jméno neslýchanými urážkami, kterých je schopna jen zavilá, nechápající zatvrzelost. Tak na př. Sunday Dispatch z 29. II. napsal: Mezitím Masaryk, poloamerický syn, salonní politik, přijal loutkový úřad v nové vládě. Dostal se takto do poměrů, jaké byly ve Vichy, neboť ve Vichy nebylo snad ani takové množství mužů, kteří okamžitě přešli k nepříteli.“

A v době, kdy se ministr zahraničí dr. h. c. Jan Masaryk bezvýhradně přihlásil k upřímné spolupráci s obrozenou vládou Národní fronty, napsal Sunday Times, že „je jisté, že ať už právem či neprávem Masaryk ztratil do značné míry důvěru lidu“ a L'Aube připsal, že pokud jde o ministry, je to 10 komunistů a výběr quislingů, mezi nimi je Bonuzel, i ministr Masaryk... Tak psal západní tisk o muži, kterého dobře znali jako velkého demokrata a bojovníka za mír mezi národy v době, kdy byl Masaryk odhodlán v této práci pokračovat. RJ

Na konferenci zahraničních ministrů Československa, Polska a Jugoslaviie opět jasně prohlásil, že jedině ve spojení se slovanskými státy, opření o svého největšího spojence, Sovětský svaz, zabráníme opakování nové německé agrese

„Poláci a Čechoslováci se definitivně našli tam, kde je jejich místo, mezi slovanskými lidově-demokratickými státy“, napsal ministr Masaryk krátce před svou smrtí v telegramu ministru zahraničí Modzelewskému u příležitosti prvního výročí polsko-československého spojení

Při zahájení konference zahraničních ministrů tří slovanských států: „Když si tři přátelé mají co říci, je nejlépe, aby se sešli co nejdříve a dohodli se. Kdybychom trpěně přihlíželi k tomu, co se děje v Německu, Němci by v tom viděli slabost a Německo zůstává válečným potenciálem“

Poslední interview s Janem Masarykem

FR. FALTYS

V biografu Bajkal se koná obvyklé čtvrtední shromáždění vyšších důstojníků. Dnes, 4. března 1948, je zvlášť rušno. Bude mluvit Jan Masaryk a je to první projev po jeho krátké nemoci. Stojíme v kabině u jeviště. Náhle se rozlehne bouřlivý potlesk a to je pro nás znamením, že Jan Masaryk vstoupil do sálu. Na obličejích důstojníků jsou úsměvy. Každý ho miluje, každý ví, že za ně-

kolik minut bude hovořit náš — Jan. — Je 15 hodin.

Po několika schůdcích vstupuje ministr zahraničí, podává nám pravici, a ještě než můžeme promluvit, říká: „Nazdar, kluci!“ a obrací se ke mně, ptá se: „Co chceš?“

Jsem poněkud zmaten touto bezprostřední otázkou, kabina se teď rychle plní generálů a vyššími důstojníky v čele s arm. gene-

rálem Bočkem a brig. generálem Procházkou. „Dobrý den, pane ministře. Jdu si k vám inkasovat dluh...“

„Jakej...?“

„Ale 1939 ve Wimbledon Road jsme vás pozvali na svíčkovou s knedlíkem, vy jste si dal dvakrát a teď si jdu za to pro jednodominutový interview...“

„Dobře, pošlu ti knedlíky. — Ale interview dostaneš, až domluvíme. Zatím si to promysli...“

Jan Masaryk vstupuje na jeviště a shromáždění jej znovu vítá. — Domluvil. Řekl nám svým obvyklým humorným způsobem hluboké pravdy, odsoudil ty, kdož v zahraničí organizují druhý odboj, a jednoznačně se přiznal k vládě Klementa Gottwalda.

Znovu vstupuje do kabiny. Na čele se mu perlí krůpěje potu, je bledý, avšak v dobrém rozmaru. Ptá se nás, zda mu bylo dobře rozumět, neboť je „ochraptělý“ a „dnes“, jak říká, „měl ráno ještě 38,5° horečky“. Pak se otáčí ke mně a říká: „Aha, ještě jsi tady ty. — Tak co?“

„Pane ministře, povězte nám, prosím, jak by nám radil v těchto dnech náš pan prezident-Osvoboditel?“

Jan Masaryk zvázněl, zamyslel se a pomalu říká:

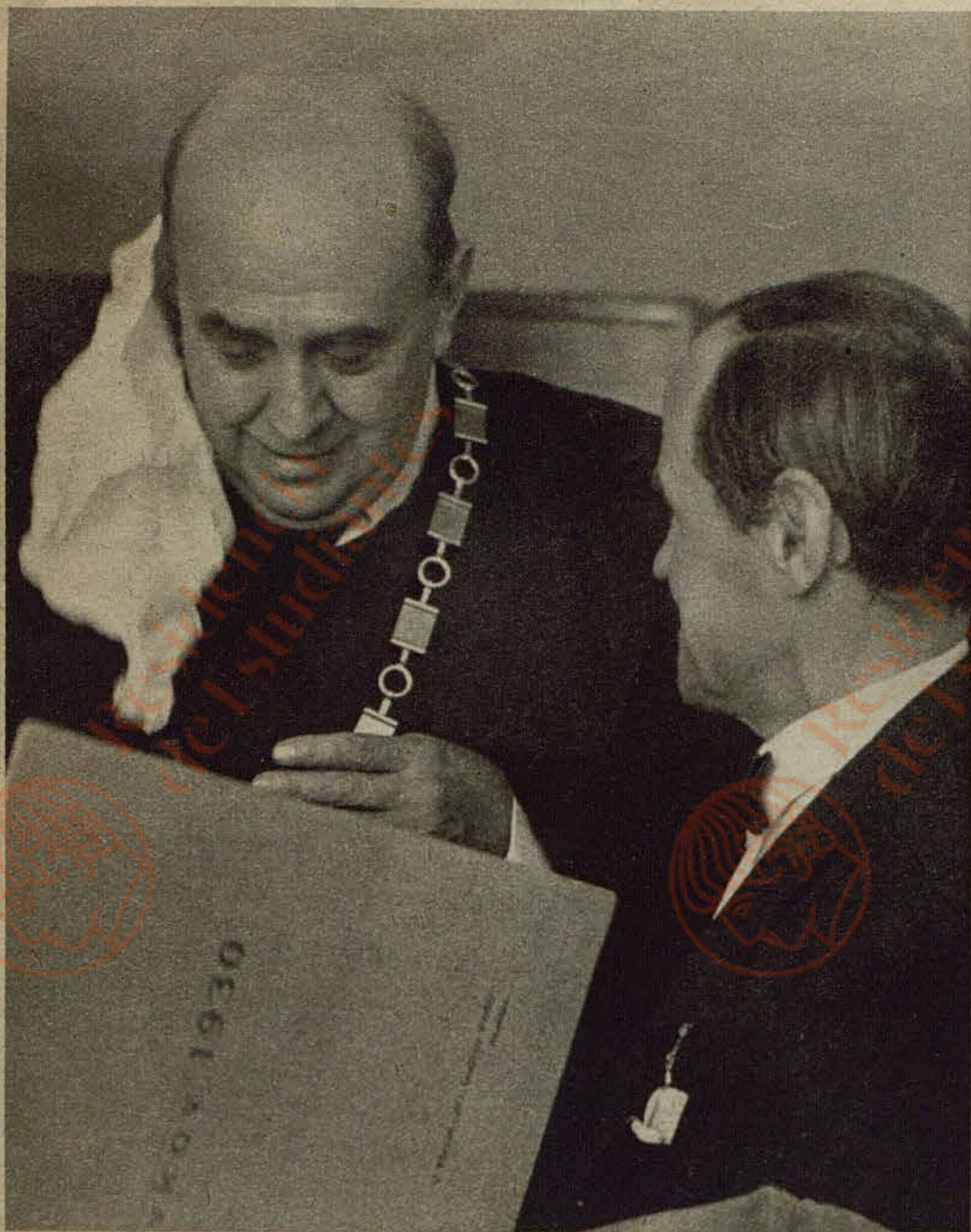
„Pravda, pravda. — Radil by nám věřit národu a věřit armádě. Pokračovat v tradici, která naší zemi udělala slavnou...“

Náhle se zarazí, a obrátiv se ke generálovi dru Procházkovi, povídá: „Ty seš od pera, tak poraď“, a aniž vyčkal odpovědi, končí slovy: „Jít s lidem, pro lid!“

Ještě nám podává ruku a už vychází, radostně pozdravován těmi, k nimž na veřejném shromáždění mluvil naposled. K důstojníkům naší armády, kterou nadevše miloval.

SVĚT V OBRAZECH

obrazový týdeník ministerstva informací - s přílohou pro školy Skola a svět a se stálo přílohou CSR • Šéfredaktor Josef Pospíšil. Odpovědný zástupce listu redaktor: Fr. Rochlik • Grafická úprava: Ak. malíř F. Skořepa • Redakční kruh: K. Hájek, J. Hořejší, R. K. Jelinek, J. Štejn, L. Štoll • Vydává „Svět“ v obrazech, nakladatelská spol. s r. o., vydavatelství min. informací • Tisk z hloubky: Grafické uměl. závody V. Neubert a synové - nár. správa, Praha XVI., Kobrova 1040, tel. 410-51-52-53 • Adresa redakce a administrace Praha II., Národní třída 10, tel. 270-46-47, 234-55, 265-65 • Cena Kčs 9.— • Předplatné na 1/4 roku Kčs 115.—, na 1/2 roku Kčs 230.—, na celý rok Kčs 440.— • Čís. účtu pošt. spoř. 52-450 Praha • Užívání poštovních známek povoleno • Dohledací úřad Praha 25

20. ledna 1948 byl ministr zahraničí Jan Masaryk promován na Masarykově universitě v Brně na čestného doktora filosofie. Promoční řeč, kterou pronesl, byla však právě tak jadrná jako všechny jeho dřívější projevy. Jan zůstal Janem

Ačkoli byl dr. h. c. Jan Masaryk zaneprázdněn četnými úředními povinnostmi, dovedl si vždy najít chvíli času k návštěvám kulturních podniků. A tak jsme se s Janem Masarykem často setkávali na koncertech a výstavách. Na snímku: Při návštěvě výstavy gobelinů v Praze.

Zpráva, že ministr zahraničí pronáší v parlamentě exposé o činnosti jeho resortu, přilákala obvykle mnohé jeho ctitele a ctitelky, kteří dychtivě stáli před budovou Ústavodárného národního shromáždění a čekali, kdy se objeví známá postava ministra u východu.

Dr. h. c. Jan Masaryk miloval československý lid. Častý pobyt v cizině mu bránil, aby se s tímto lidem stýkal co nejčastěji. A Jan Masaryk si na to stěžoval. Vracel se vždy domů s radostí velkého chlapce. Naši lidé měst i venkova ho přivítali s otevřeným srdcem

Zájezdy ministra zahraničí dr. h. c. Jana Masaryka do venkovských měst bývaly velkou manifestací jeho lásky k lidem a lásky lidí k němu. Několik upřímných slov toto přátelství jen utvrdovalo. Na snímku: Jan Masaryk mluví na okresním sjezdu Čs. obce legionářské v Přerově

Ale největší láskou Jana Masaryka, hned po klavíru, byly děti. Těm patřila značná část jeho obětavého srdce. Vzpomeňte na jeho projevy poslední doby. Jak často se k dětem vracel. Při svých vyjíždkách na plovárnu nikdy nezapomněl promluvit si chvíli i s nejmenšími přáteli

President republiky dr. Edvard Beneš přijal po skončení konference zahraničních ministrů tři slovanských států jugoslávského ministra zahraničí Simiče, kterého panu presidentovi představil ministr dr. h. c. Jan Masaryk

Československá vládní delegace v čele s ministerským předsedou Klementem Gottwaldem ve Varšavě po podepsání československo-polské spojenecké smlouvy 10. března 1947. Na snímku zleva: Chof min. předsedy, předseda vlády Klement Gottwald a dr. h. c. Jan Masaryk

Jednání s rumunskou vládní delegací, vedenou ministerským předsedou Petrem Grozou, bylo vedeno ve velmi přátelském ovzduší. Na snímku: Ministr dr. h. c. Jan Masaryk baví rumunské státníky svým jadrným humorem • Na snímku vpravo: Na počest ministra zahraničí dr. h. c. Jana Masaryka uspořádal československý velvyslanec v Paříži recepci, které se účastnili četní představitelé francouzské vlády. Na snímku zleva: Gen. tajemník francouzské komunistické strany M. Thorez, státní taj. F. Gay a ministr Jan Masaryk • Na snímku dole: Po příletu z Moskvy uvítali ministra zahraničí dr. h. c. Jana Masaryka zástupci slovanských diplomatických úřadů s velvyslancem Sovětského svazu V. A. Zorinem v čele

FILOSOF A DIPLOMAT. Tomáš Garrigue Masaryk, prezident-Osvoboditeľ se svým synem Janem, ministrem zahraničních věcí. - Na snímku dole: Dr h. c. Jan Masaryk a státní tajemník dr V. Clementis po přeletu z Paříže, kde nás zastupovali na jednáních mírové konference

Dr V. Clementis: „HLAS JÁNA MASARYKA BOL HLASOM SPOJENÝCH NÁRODOV...”

tak to povedal generálny tajomník Spojených národov Trygve Lie k tragickej smrti aj jeho osobného priateľa Jána Masaryka. Myslím, že toto bola jedna z najvýstižnejších charakteristík aj keď len jednej, ale predsa významnej časti pôsobenia Jána Masaryka. V oblasti medzinárodnej politiky v tom najširšom slova smysle boli to Spojené národy, ktorým Masaryk venoval najviac práce, energie a lásky, už či ako účastník príprav k ich založeniu ešte za vojny, alebo potom ako účastník a významný rečník na všetkých doterajších Valných zhromaždeniach Spojených národov, alebo ako organizátor a predseda svetového hnutia za Spojené národy. Preto nielen u nás, ale skutočne v celom svete jeho meno bolo spojené s úsilím o svetový mier, s úsilím o povojnovú organizáciu a rekonštrukciu sveta v rámci Spojených národov.

Lenže Spojené národy to nie je nič, čo existuje v akomsi vzduchoprázdnom priestore alebo nad štátmi, ale je to organizácia štátov, ktoré vnášajú do Spojených národov mnoho zo svojich sporov a kde sa v skutočnosti odráža dnešné napätie medzi veľmocami.

Inými slovami: Spojené národy sú síce ideou o mierumilovnej spolupráci a nástrojom k mierumilovnému rozriešeniu sporných či boľavých otázok medzinárodných, ale sú tiež predovšetkým tribúnou, kde sa svádza boj o také či onaké riešenie týchto problémov. Ján Masaryk videl a vedel, že sa robia pokusy, aby v Spojených národoch základná idea o potrebe jednomyselnosti veľmocí bola nahradená možnosťou majorizovania menšiny a tým možnosťou používania či zneužívania Spojených národov pre politiku bloku. A preto tak rezolútne vyhlásil na poslednom zasadnutí Valného zhromaždenia, že sa stavia »proti akejkoľvek — či priamej či nepriamej zmene Charty, nakoľko by táto zmena mala nahradiť jednotu väčšinovým hlasovaním«. Masaryk bdel teda nad tým, aby revizionistické tendencie namierené proti základ-

nému princípu Charty nezmenily vlastný charakter Spojených národov, aký bol vytvorený spoločnou a jednomyselnou vôľou národov, ktoré spoločne zvíťazili v tejto vojne nad fašizmom a nacizmom. A pri tejto príležitosti varoval celý svet pred politikou, ktorá dáva prednosť bývalým útočníkom pred ich obeťami.

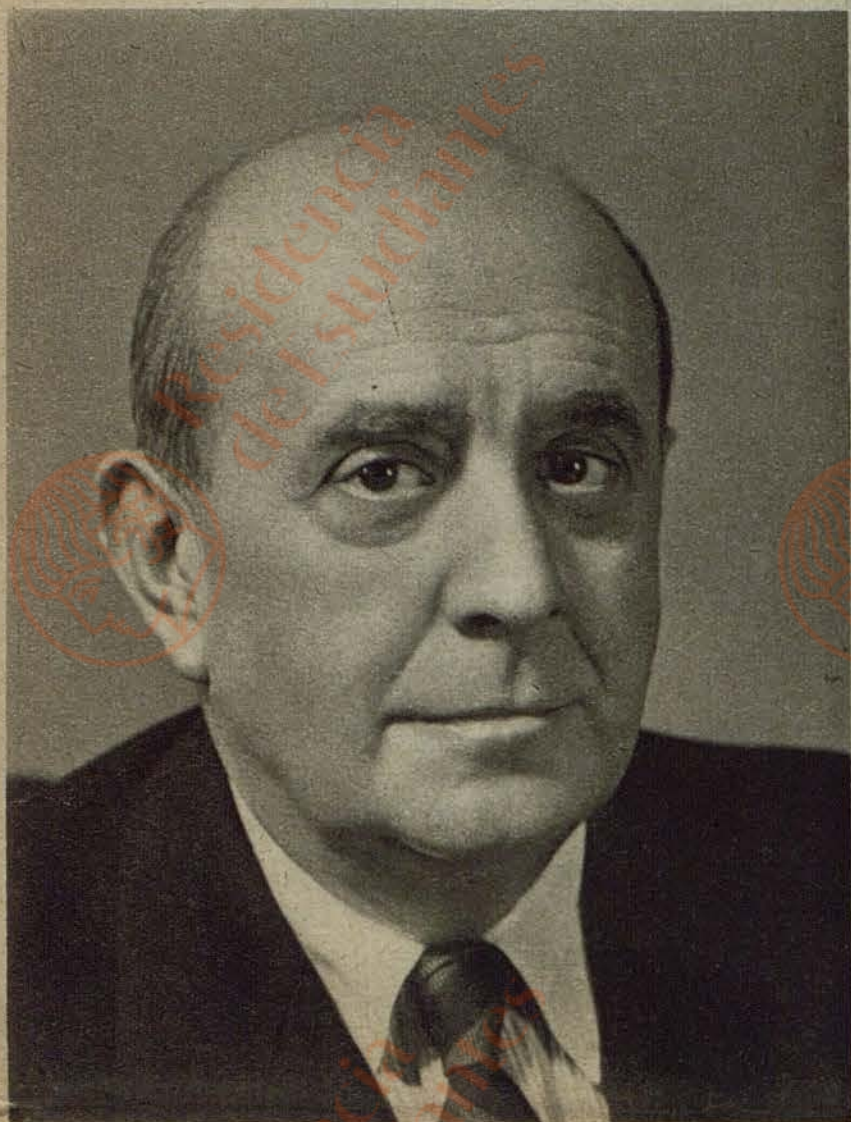
Ján Masaryk, hoci zdravotne vyčerpaný, vystúpil na poslednom Valnom zhromaždení niekoľko razy na rečnícku tribúnu, aby sa ujal menom československej delegácie slova k najzávažnejším, tam prejednáványm problémom, nech už sa jednalo o rezolúciu, navrhnutú sovietskou delegáciou proti vojnovým štváčom, či rezolúciu o Španielsku, Grécku, Palestíne, atď.

V súvislosti s rezolúciou o vojnovom štvaní pripomenul, že naša delegácia už na zakladajúcej konferencii v San Francisku varovala pred vojnovou propagandou a zdôraznil, že dnes táto propaganda sa vyvinula v hotovú hystériu.

Bolo by dobre tieto reči Jána Masaryka, ako aj jeho ďalšie výklady najmä o otázke Nemecka, povedané po návrate z posledného zasadania Spojených národov, vydať súborne, aby tak jasne vynikol jeho dôsledný, správny a jasný postoj k otázkam, ktoré dnes rozdeľujú svet. Zahraničná propaganda, ktorá od vyriešenia našej vnútropolitckej krízy otvorila proti nám všetky hate zloby, nenávisti a ohovárania, neušetrila ani pamiatku Jána Masaryka, aj tú chce obrátiť proti jeho národu, proti jeho ľudu. Avšak stačí prelistovať práve spomínané reči z posledného údobia činnorodého života Jána Masaryka, aby každý pochopil, prečo sa Ján Masaryk tak bez váhania a bez výhrad pridal k československému ľudu v časoch krízy.

Pravdu mal Trygve Lie: »Hlas Masarykov bol hlasom Spojených národov« — tých skutočných Spojených národov, akými ich chce mať celé mierumilovné ľudstvo.

V HISTORICKÝCH DNECH ZŮSTAL VĚREN

Ministra Masaryka je možno přiřadit na význačné místo k těm milionům prostých občanů, jimž předseda vlády ve svém prohlášení vyslovil obdiv a dík za jejich rozhodný a vpravdě státnický postoj v době vládní krise. Ministr Masaryk náležel k těm, kteří pomohli zachránit naši zemi před novými Lipany a tím i před Bílou horou, a přispěl tak k porážce novodobé Panské jednoty.

Když ministři tří politických stran podali demisi a dali tak v sázku budoucnost republiky, ministr Masaryk ani okamžik neváhal a prohlásil, že setrvá na svém místě v Gottwaldově vládě. V těchto historických dnech, kdy láska k vlasti procházela zkouškou ohněm a kdy také mnoho lidí zklamalo, Jan Masaryk osvědčil své vřelé vlastenectví a svou skutečnou víru v demokracii. Přihlásil se k obrozené Národní frontě a na odpovědném místě vedoucího muže naší zahraniční politiky dal i osobně pádnou odpověď těm, kteří špiní a pomlouvají naši republiku. Chtěl bych zvláště říci, že pro nás, pro komunisty, bylo předmětem mimořádné radosti, že syn presidenta Osvoboditele zaujal tak důležité místo ve vládě Klementa Gottwalda a že jsme si s ním tak dobře rozuměli. Vážili jsme si Jana Masaryka pro jeho vzácné lidské osobní vlastnosti a oceňovali jsme vysokou spolupráci s ním, poněvadž máme za to, že naše lidové demokratická republika v nových historických podmínkách naplňuje skutečný odkaz T. G. Masaryka. Těsná součinnost s tragicky zesnulým Janem Masarykem v kritických dnech byla pro nás ještě jedním potvrzením, že jsme nehájili jen nějaké úzké, stranické zájmy, nýbrž že jsme hájili skutečné zájmy národa a republiky proti nebezpečí rozvratu a zkázy. Právě proto, že Jan Masaryk zůstal republice a národu v nejtěžších dobách věren, učinila jej zahraniční reakce terčem zběsilých útoků a pomluv. Podařilo se jí to, žel, i v případě Jana Masaryka, který se musel dožít toho, jak jeho bývalí přátelé na západě nad ním vysloví klatbu jen proto, že odmítl napomáhat přípravě nového Mnichova. Muž, jemuž vzdáváme poslední čest, nemíloval květnaté fráze. Loučíme se s ním teď, kdy bychom jej velmi potřebovali. Tiskneme mu v duchu naposled jeho ruku a říkáme: Věrnost za věrnost. Jan Masaryk šel s lidem a lid nikdy nezapomene velkého syna velkého otce.

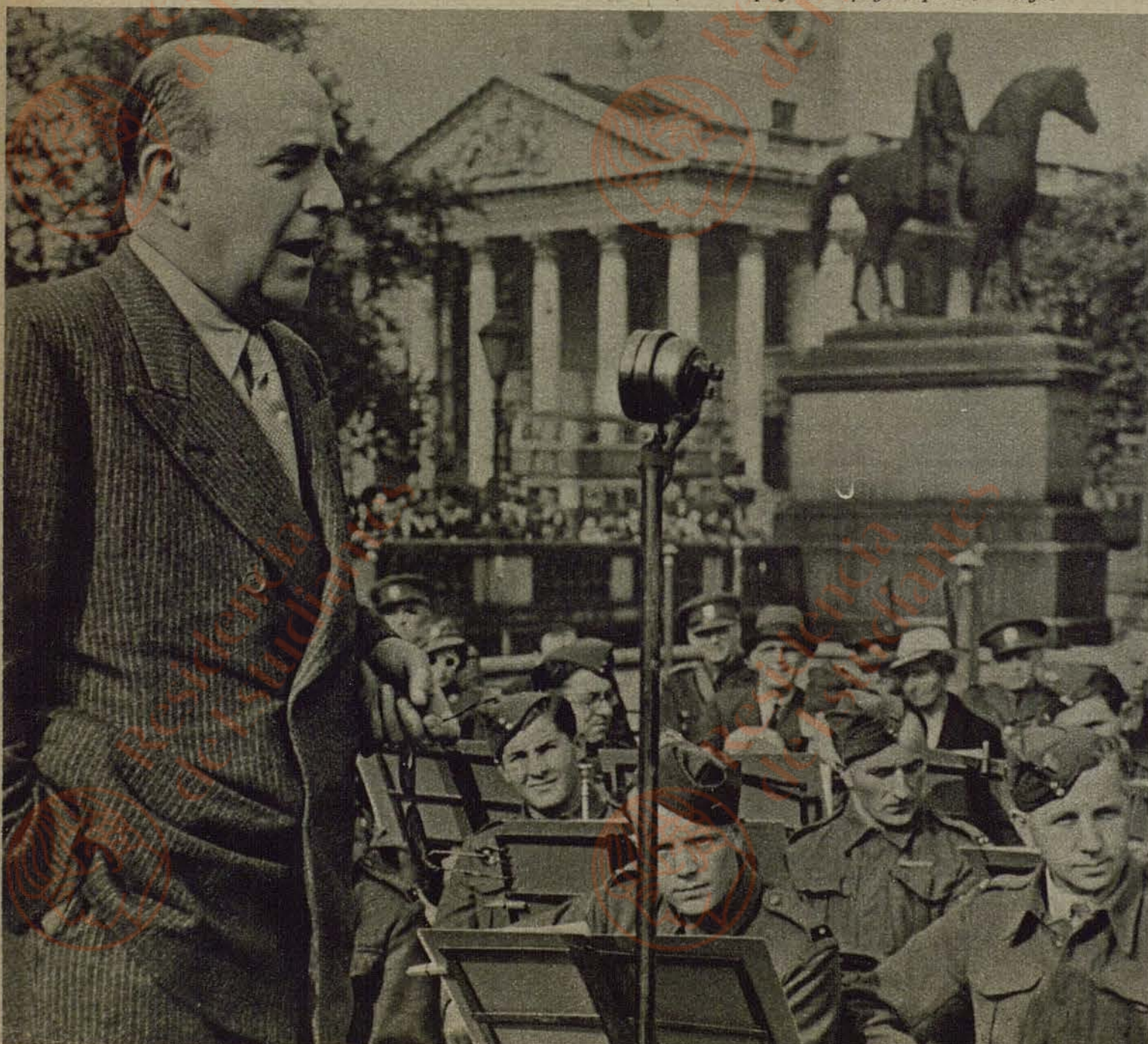
(Z projevu poslance Rudolfa Slánského v Ústavodárném národním shromáždění dne 11. března 1948.)

VŽDYCKY JSEM ŠEL S LIDEM...

„Jediné, čemu z diplomacie rozumím,“ říkal Masaryk, „tomu jsem se naučil v Craneově slevárně. Pracovali tam Slováci, Švédové, Poláci a Norové. Koupil jsem černou tabuli a čtyřikrát týdně jsem je učil číst a psát...“ Po čtyřiceti letech musel tento velký přítel pracujícího lidu rozdávat své podpisy, kdekoli se objevil. - Dole: „Kluky z armády“ měl neméně rád. Pomáhal jim, kde mohl. Na snímku: Jan Masaryk na veřejném koncertu československé vojenské kapely na Trafalgar Square v Londýně

Jan Masaryk byl naším nejoblíbenějším ministrem. Jeho popularita nebyla náhodná ani uměle vytvořená. Nemohli bychom mu ukrivdit více, než kdybychom si jen na okamžik pomyslili, že lidsky prostý způsob chování a vřelý lidový tón jeho proslovů, které jsme za války středu co středu dychtivě lovili z rozhlasových skříněk, pramenily z pouhé touhy po získání popularity. Plynuly zcela přirozeně z příslušnosti Jana Masaryka k lidu. Přestože prožil větší část svého života za hranicemi své vlasti, nikdy nepřestal být ani na chvíli jedním z nás. Zůstal až do své smrti synem hodným svého otce.

Převratné události únorových dní přiměly každého z nás, prostého občana i ministra, aby zřetelně a jednoznačně odpověděl na otázku: S lidem či proti lidu? V této chvíli, pro národ a stát tak rozhodné, promluvil i Jan Masaryk. Promluvil tak, jak vždycky cítil:

„Československo si vždycky poradilo a poradí si i dnes. Lid Československa promluvil. Já jsem vždycky šel s lidem a půjdu s ním i dnes.“

Několik týdnů před svou smrtí, na své návštěvě Brna, pronesl Jan Masaryk kredo své zahraniční politiky, které nám musí být do budoucna svatým odkazem a které je výrazem toho, jak cítí náš lid:

„My jsme a zůstaneme spojenci Sovětského svazu, který není jen spojencem, ale i ochráncem. Přání a touha stát se spojencem a chráněncem Ruska zaznívá po mnoho generací v naší národní historii. V rozhovorech, které mívám s kormidelníky zahraniční politiky mnoha a mnoha zemí, kladu tuto skutečnost vždy a bez výjimky na místo první jako základnu našeho dneška i zítřka. Totéž dnes říkám vám všem, Čechům a Slovákům, kterým musí být přátelství a společenství se Sovětským svazem věcí věrného srdce i zdravého rozumu.“

V téže řeči pronesl ministr zahraničních věcí Dr. h. c. Jan Masaryk i tato slova, jichž musíme být neustále pamětlivi:

„Sovětský mluvčí zastupuje miliony těch, kteří ještě dnes trpí a zakoušejí následky ničivé války. A byl to právě Sovětský svaz, který přinesl daleko největší oběti na životech. A tomu se na západě často nerozumí, někdy nechce a nemůže rozumět, a to je právě jednou z příčin těch stále se prohlubujících protiv. My, Čechoslováci, těžko chápeme, jak je možné stavět obnovu Německa nad požadavky naše a našich spojenců, o kterých jsme přesvědčení, že jsou zcela spravedlivé.“

A nakonec si zopakujme, nač nesmíme nikdy zapomenout: Jan Masaryk vždycky myslel a cítil jako jeden z nás, jako prostý člověk z lidu. A ještě necelý týden před smrtí, ve čtvrtek 4. března, se vyznal přímo a otevřeně, jak měl vždy ve zvyku, ze své největší lásky, z lásky k svému lidu, když mluvil ke shromáždění důstojníků:

„Mé kredo v této dramatické době bylo jasné. Když se přioslila situace, neuvažoval jsem ani minutu, kde je moje místo. Je s lidem, s Čechy a Slováky, které miluji.“ Vy všichni, kteří jste ho měli rádi jako on vás, čtete a připomínejte si jeho slova znovu a znovu. Poznáte z nich pravého Masaryka, který se nikdy nezpronevřil svému lidu.

jp

Dole: Věrný druh Jana Masaryka v posledních letech jeho plné činnosti ministra zahraničí — mikrofon, který přinášel úlevu jemu i nám

ZVLÁŠTNÍ VYDÁNÍ
CENA Kčs 5.—

DR. JAN MASARYK

ministr zahraničí, s nímž jsme se naposled setkali na Staroměstském náměstí při oslavách 98. narozenin jeho velkého otce, opustil nás v časných hodinách ranních 10. března 1948. V Janu Masarykovi ztrácíme dobrého a upřímně obětavého přítele. Jeho odchod je bolestnou ztrátou pro všechny československý lid, pro onen lid, který Jan Masaryk tolik miloval a k němuž se vždycky tak rád vracel. Jeho památka je pro nás věčná.

FOTO KAREL HÁJEK